

„A MENNYEI ÖRÖKZÖLD“

ABRAHAM A SANCTA CLARA ÍRÁSAIBÓL

Amikor Schiller a „Wallenstein táborát“ írja és a harminéves háború züllöttségét, erkölcstelenségét ostorozó kapucinus barát alakjával kezd foglalkozni, Goethe egy akkoriban már majdnem elfelejtett, a török háborúk idején híres ágostonrendi barát, Abraham a Sancta Clara, írásait küldi el forrás- és stílus-mintaként barátjának. És a kapucinus nagy monológja, — a maga nyers humorával, realizmusával s ugyanakkor jellegzetesen barokk szóbőségével, hasonlat- és szó-játékai-
val, dús képeivel — azóta őrzi újra elevenen az irodalomban Abraham a Sancta Clara emlékezetét.

Magyarországon az egykori ágostonrendi barátnak — aki a maga korában egy Pázmány hatásával vezette a harcot Ausztria és a katolikus Németország erkölcsi és hitbéli felemelkedéséért, — nem volt különösebb ismertsége, hatása, különösen a török-megszállta területekre, nehezen is érkezhettek el. Végeredményben ma sem tudunk róla sokkal többet, mint a nevét, meg azt, amit a „Wallenstein táborá“ örökített belőle reánk. Francia kortársai — egy Bossuet, egy Bourdaloue — legalább imakönyvek szövegeiként lettek ismertté. Abraham a Sancta Clara nevét imakönyveinkben is hiába keressük. Az alább következő válogatás — egy szinte kimeríthetetlen tenger néhány cseppje — tudomásunk szerint először ismerteti meg vele és írásaival a magyar katolikus közönséget, javarészt a „Mennyei örökzöld“ című anthológia anyagából.*

Ki volt Abraham a Sancta Clara, ágostonrendi mezítlábas, aki felépésével lázba hozta az osztrák keresztény világot, akire egyaránt hallgatott a nép és a Habsburg-udvar előkelőségei, aki a bécsi pestisnek Borromei szent Károlyhoz hasonlítható apostola volt, aki egyedül tartotta a lelket Bécs népében az 1683-as ostrom alatt? A családi neve Ulrich Megerle volt, szülei paraszt-nemesek; 1642-ben született a délnémet Krähenheimstättben. Mösskirchenben, majd Ingolstadtban, — alkalmasint a holtáig nagyrabcsüült jezsuitáknál — tanult. Tanulmányait Salzburgban, Bécsben folytatta, áldozópappá Maria Brunn kegyhelyén szentelték. Mint maga mondja, azért lett pap, hogy „meggyürközzék az étellel, megszentelt kezét az életre téve legyőzze benne a bűnt és a felfordult világnak orra alá dörgölje az igazságot“. A rend először Taxába díszponálta, majd rövid grázi kihelyezés után élete végéig Bécsben működött. Népszónok lett, a város bel- és külterületén egyaránt prédikált, mindjobban növekvő, az akkori társadalom minden osztályát magába foglaló hívő- és kíváncsi-sereg előtt. 1669-ben I. Lipót császár udvari szónokká nevezte ki. Ezt a hivatalát húsz éven át

* Az „Ilyen az ember“ és „A világról“ című szemelvényeket néhai Lovass Gyula fordította.

töltötte be, s nem tekintette még annyira sem hivatalnak, mint Bossuet vagy Bourdaloue a magáét a párisi udvar mellett, és nem törődött azzal, hogy működését esetleg rossz szemmel néznék. Egy pillanatra sem vált udvari, lojális orátorrá, hanem beváltotta fogadalmát: minden renden-rangon lévőeknek „orra alá dörgölte az igazságot”. Ugyanekkor a rendben is emelkedett pályáján: spirituális, prokurátor, definitor, provinciális lett és 1689-ben az ágostonrend kapitulumán ő képviselte Rómában az osztrák provinciát. Az Örök Városban is prédikált, ott is felhívta magára a figyelmet és elnyerte XI. Ince pápa elismerését. 1709-ben halt meg, teljes szellemi frissességben, s ahogy halálának egyik szemtanuja közli: „miután megtanulta kicsúfolni az emberi balgaság hívását és kietlenségét, nevetve csukta le szemét”.

Fél évszázadon keresztül prédikált, az udvari kápolnától kis külvárosi templomok szőszélkein át mindenütt, ahol szólnia lehetett, sohasem vesztette el frissességét, humorát, metsző gúnyját, paraszti derűjét. Hatásának is ez volt a titka. Valóban népszónok volt, aki a korabeli élet képeivel, hasonlatkincsével, a kor hangján érvelt. Beszédeiben a XVII. század minden kérdése és eseménye szemléletesen jelent meg. Nem dolgozott mélyebb teológiával — mert végeredményben nem volt eredeti gondolkodó, hanem csak a német misztika és barokk eredményeit összegezte, népszerűsítette, a jezsuita harci módszer segítségével, — szerette a humort, beszédeit teleszította adomákkal, tréfákkal, sokszor alaposan vaskos viccekkel. Előadásának mindig személyes jellege volt, a hívőserég — akár a Habsburg-udvar főrangú, akár a nép, — azt érezhette, mindig személyesen szól, mindig legbelsőbb dolgaikat érinti, s mivel ezeket a belső dolgokat és problémákat és ellenreformáció végének, az elközömbösödésnek, a harmincéves háború után még le nem csillapult morális felbomlásnak kora határozta meg mindig a napi életből vette példáit. Beszédei és írásai így szinte a XVII. század egész probléma-világát felölelik, valóságos tükörben mutatják meg azt. Tematikája nem volt túlságosan gazdag, javarészt a testi kísértést megtestesítő Gonosz és a halál és túlvilág kérdéseiről szólt, bámulatos bőséggel, találékonyssággal. Egyik multszázadbeli kiadója méltatja így: „P. Abraham rendkívüli ember volt, hajlíthatatlan egykedvűség, nagyméretű tudás, igen szerencsés emlékezőtehetség, kimeríthetetlen — de persze kora szelleméhez és izléséhez mért — humor és vaszorgalom jellemezte. Sajátos derűje, mindig frissen áradó humora, tudós sokoldalúsága és sokoldalú tudása, rettenthetetlen bátorsága, valamint az a tehetsége, hogy a legkeserűbb igazságot is vonzó köntösbe tudta öltöztetni, koldustól a fejedelemig növelte táborát”.

Az egyszerűség, a humor, a tenyeres-talpas, sőt gyakran obszcén tréfa, s ugyanakkor a jezsuita iskolázottság, az ellenreformáció nagy szellemi eredményeinek ismerete tették lehetővé, hogy mindenkire egyformán hasson, minden társadalmi osztályt egyformán érdekeljen. S ezen túl: térítői hatása Pázmányéra emlékeztet, — legfeljebb Ausztria lényegesen más politikai és vallási viszonyai között, a feladatra ennek a térítőnek nem lehetett a Pázmányéval egyenrangú. Humora — mint kortársai mondják — afféle udvari bolonddá tette, s Abraham a Sancta

Clara élt is ezzel az előjogával: a farizeus udvarnak éppúgy megmondta a magáét, mint a pestis járványtól, háborúktól, fenyegető török-veszedelemtől szétzilált, erkölcsi anarchiába jutott bécsi és dél-német népek. A szószeiken kora riportere, udvari bolondja, tréfacsinálója, tüzes térítője volt, — mint író pedig a német humornak Lutherben és Hans Sachsban kezdődő és Grimmelshausennel folytatódó vonalába illeszkedik bele. Két emberöltővel halála után mint szónokot, meztlábás barátot jóformán el is felejtették, úgy ismerték, mint humoristát. A XVIII. század végén egy írásából vett válogatásnak („Quintessenz aus P. Abraham a Sancta Clara's Werke“) ezt az alcímet adta névtelen kiadója: „a rekeszizmok specifikuma“.

Mikor hosszas feledettség után, 1826-ban, újra megjelenik egy antológia műveiből, méltatója szét akarja oszlatni az alakja köré rakódott legendát, el akarja üzni azt a képet, amit egy évszázad rajzolt róla: a nagyszájú, durva humorú barátét. Mert az igazi Abraham a Sancta Clarának ekkor már népszerűsítőjével, a schilleri kapucinus alakjával is meg kell küzdenie. És írásaival meg is küzdött: a barokk népszónok lép elénk soraiból, azokból is, melyeket alább közlünk, — a barokk pap, aki ismerte a népet, amelyhez szólt, hiszen belőle származott, és ismerte az udvart, amely papjává tette, hiszen a nép között élve, megismerte annak elégedetlenségét. Theológia, humor, költészet, történelem árad hatalmas, szenvedélyes gazdasággal Abraham a Sancta Clara írásából, és egy rendkívül érdekes, színes egyéniség személyes varázsa.

(T. G.)

AZ IGAZSÁG ÉS A NAGYURAK

A *veritas* szó, ha betűit összecseréljük, ilyen formájú lesz: *servita*. És *servita* annyit jelent, mint szolga. Az igazság ugyanis szolga, s ha nagyúrhoz megy az ember, a szolgának kívül kell maradnia. Szokás, hogy ha nagyurat várunk, köpenyt öltünk fogadására, — így az igazságot sem lehet mutogatni, azt is köpeny alá kell rejtteni. Észter azért tetszett Ahasvérusnak, „*quia erat roseo colore vultus perfusa*“, mivel-hogy rózsát viselt az arca. Nagyuraknak akkor tetszünk legjobban, ha nemcsak rózsás, de virágos is a szánk, s így virágosra hímezzük tele az igazságot.

De az igazság olyasféle is még, mint amaz ifjú a kertben, aki ott-hagyta ingét, s meztelenül, csupaszon futott meg, — a meztelen igazságnak is meg kell futamodnia.

NEM SZOLGALHATJUK EGYSZERRE ISTENT ÉS A GONOSZT

Mint ahogy senki sem szolgálhat két urat, akképpen senki sem fogadhatja magába a sötétség műveit, vagyis a bűnöket, és az isteni világosságot, hanem a bűnökből teljességgel szabadságotlnia, azokból kitépnie kell magát. El kell hagyni a bűnöket, hogy a világosság ne érezzen akadályt a kegyelem sugarainak útjában, mivel a legtisztább Isten

sehol máshová nem kíván betérni, csak a minden erénnyel feldíszített szívekbe. Ha tehát Istent méltón akarjuk fogadni, mint lélkünk legkedvesebb vendégét, szívünk ágyacskáját szépen kell feldíszítenünk: „*lectulus noster floridus*“. Vagyis a hit jácintjával, a remény magasraszökő császárkoronájával, az égő szeretet rózsáival, a türelem keresztvirágjával, a tisztaság gyöngyvirágával, az alázat violáival, az engedelmesség napraforgójával, az állandó imádság estikéjével, Isten jelenlétének nefelejcsével, a lemondás ezerjőfüvével, az állhatatosság amarantjával és végül a legmeghittebb erények százszorszépével. Mert Jézus nem hálátlan vendég, hanem bőségesen fizeti a vendéglátást, hiszen amikor a kánaai menyegző házába belépett, boroshordókká változtatta a vizeskancsókat; hiszen amikor Zacheus házába lépett, nagy üdvösséget hozott annak; amikor Máté házába ment, Máté, aki publikánus és pénzváltó volt, apostolává és evangélistájává lett; s amikor a bethaniái kastélyban tartózkodott, feltámasztotta a halott Lázárt. Így hát Krisztusnál valóban igaz a szó: semmi sincs hiába.

MIT TANULTUNK JÉZUSTÓL?

Ósapánktól, Ádámtól, tanultuk az engedetlenséget, Éva anyánktól a falánkságot, Kántól a gyilkosságot, a héberektől a bálványimádást, Dávid királytól a házasságtörést, Sénakheribtől az istengyalázást és Szent Pétertől a sírást. Jézustól pedig a szeretetet tanultuk, amellyel értünk emberré lett és minket Istenhez hasonlatossá tett, odatartva világszép arcát az ütlegeknek.

A TRÉFACSINALÓ ÉS A VENDÉGE

(*Adóma, használati utasítással*)

Egy valakit így hívott meg vendégül a vidám tréfacsinaló: „Légy a vendégem, *ha tudsz*.“ Az a valaki nem vette észre a tréfát, megígérte, hogy elmegy és amikor megjelent a küszöbön, a tréfacsinaló bezárta előtte az ajtót. Amikor a másik kopogtatott, kikiabált az ablakon: „Nem azt mondtam-e, hogy légy a vendégem, *ha tudsz*? De mivel *nem tudsz* bejönni a bezárt ajtón, menj nyugodtan tovább.“

Ekképen cselekszünk mi emberek is a legjobb és legjóságosabb Istennel. Ha az áhitat vágya csikland, olyankor egy-s-más sóhajtozásokkal hívjuk őt a szívünkbe; de amikor eljön hozzánk, az ajtót elzárja előle a bűn, a reteszt betolja a vétek, úgyhogy Isten vendéglátás nélkül kényszerül útrakelni. Mert akkora nyomorúságra jutottunk, hogy elfordultunk Tőle, átadtuk magunkat a bűnnek és nyomorúságosan elaludtunk a bűnben. Holott egyetlen pillanatig sem lehetünk biztosak a halál kaszájától és nyilaitól: mert az ember semmit sem tud a végről, s ahogy horoggal egyaránt fognak kicsi és nagy halat, a hurokkal ifjú és öreg madarat fojtanak meg, ugyanúgy verik bilincsbe az embert is. Sok mindenre merészkednek ifjúságukban az emberek, de a halál értük jön az ifjúságban is. Éppannyi ifjú hal meg, mint öreg, a vásárra ugyan-

annyi borjúbórt visznek, mint marhabórt. Sokan azt hiszik, most a legboldogabbak, és fényes nappal jön értük a sötét halál, amikor épp a legkevesebbé várják, hanem az evilág csalárd sellőjétől megcsalva hosszú, vidám életet remélnék. Mert az irgalmatlan halál ugyanazzal a sarlóval vágja el az alig-nyílt virágot is, mint az érett kalászt. A halál se pénzért, se kincsért nem lovagol el senki mellett; fejedelem, császár, király, ifjú és öreg, mindahányan a halál hatalmában vannak, s a halál hatalma a legiszonyatosabb, mert a halál biztos, a halál órája pedig bizonytalan. Ezért aztán a mi Megváltónk és Üdvözítőnk többször megparancsolta, ügyeljünk erre a bizonytalan időre. És miért, — azért ahogy szent Ágoston mondja: „*Quis ultimus dies absconditus est, vult Deus, ut omnes bene inpendantur*“, vagyis: mivel az utolsó nap rejtve van, azt akarja Isten, hogy készüljünk fel eleve mindnyájan jól. És ennek okára figyelmeztet minket a pogányok tanítója, Pál, mondván, hogy vessük el magunktól a sötétség cselekedeteit és öltözzünk a világosság fegyvereibe: „*abjiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis*“.

ÍGY SZERESSÜK AZ ISTENT

Szent Ágoston beszél egy arkádiai köről, az azbesztről, amely ha tüzre lobban, nem ég el soha. Így legyünk mi is, — ha tüzet fog bennünk az isteni szeretet lángja, ne hamvadjunk el soha. Nem kell félnünk, hogy elégünk a szeretetnek ebben a tűzében, mert Isten a mi szívünknek ajándékkul adta ama bizonyos indián növény tulajdonságát, amely a tűzben csak tisztább lesz. S épp így az emberi szív, minél inkább lángol Isten szeretetének tűzében, annál szebb, fénylőbb, tisztább lesz és hasonlatosabb Alkotójához.

A HALAL VEREJTÉKERŐL

Mi lesz veled, ember, halálod óráján? Most csak a vízzel-terhes felhők szomorítanak fent az égen, mert máskülönben jól megy a sorod és egészséges vagy, — mi lesz azonban veled, ha testedből szállnak fel a halál verejtékének erős esőfelhői?

Arisztotelesz azt mondja: az orvosok szerint a hideg verejték nehéz betegség jele. Mivel pedig a test szabadságolja a lelket és a testen a betegség veszi át az uralmat, ez a hideg félelem-verejték sem fog elmaradni. Mert ezzel az utolsó verejtékkel mutatja meg nekünk a természet, hogy az ideigvalók után az örökkévalóságot csak verejtékkel lehet elérnünk. Mert ha ősapánk révén azzal büntettettünk, hogy arcunk verejtékével vagyunk kénytelenek kenyerünket megkeresni, mennyivel inkább testünk verejtékével kell akkor kiharcolnunk az örökkévalóságot? Rossz javakért és gyönyörökért verejtékezzünk életünk-hosszat, miért ne dolgozzunk verejtékesen akkor az égért, a változhatatlan boldogságért és az örökkévalóság megváltozhatatlan örömeért?

KI NEM ILLIK ISTEN LOVAGRENDJÉBE?

Nem illik Isten lovagrendjébe, aki jobban szereti a csemegét, mint az erős fűszert, aki szívesebben ölt hálósípkát, mint vashálóból szőtt sisakot, aki örömelebb hall a boroskancsóról, mint a vérkehelyről, aki szívesebben beszél az iddogálásról, mint a harcról, aki jobban szereti a takarót, mint a vértet. Az ilyen hétalvó hasonlít a svédországi Gusz-táv király katonájára, aki a csata elől egy túskelekorba bujt. Amikor ellovagolt mellette a király és észrevette a gyáva nyulat, rákiáltott: „Talpra! Kelj fell!” Mire a katona így felelt a bokor mögül: „Felséges uram, én olyan rettenetesen gyűlölöm az ellenséget, hogy még látni sem bírom”.

ILYEN AZ EMBER

Az ember, mondanád, mint a virág: ma kebledre tűzöd, holnap seprőd előtt üzöd. Az ember, mondad, olyan, mint a húr: előbb édesen zenélt, most elpattant, cseréld! Az ember, mondad, fujtató: most felfujja magát, aztán beszopja hasát. Az ember mint az óra, mondad, olyan: egyszer az 1-en, máskor sehol: nem megyen. Az ember, mondad, mint a hold: hol nagy, hol már csak volt. Az ember, mondad, mint a tükör: egyszer fényt tör, aztán széttör. Az ember, mint a higany, mondad: dús és durva, hetyke és szétfolyik egyre. Az ember pókháló, mondad: talán szép és remek, ám mit használ neked? Gyöngy, de gyöngé! Mi még? Buta és suta. Mi még? Semmi, mondad, és deréki sem tud lenni. De én azt mondom, hogy a Mindenhatót megkötheted, megfoghatod mégis. Mert az ember, ha imád, meggyőzi Istent magát.

HASONLATOK A GYERMEK LELKÉRŐL

Mikor gyermek születik, ha fiúcska, így kiált fel rögtön: OÁ, — Ó Ádám, micsoda nyomorba taszítottál engem! Ha pedig leányka, akkor így kiált: OÉ, — Ó Éva, mily nagy és mily számos veszélyt hoztál te reám!

Ha az ember elhagyja a gyermekkort, azonnal be tudja fogadni a tanítást. Mert akkor olyan az ember, mint a molnár vászna, örölhetsz rá, amit akarsz, — olyan, mint egy ív fehér papír, ráírhatod akár az Isten parancsait, akár a sátán téveszméit, — olyan, mint a lágy viasz, belényomhatod egy angyal, és belényomhatod egy senkiházi képmását, — és akkor olyan még az ember, akár a lemetezett végű ág, amelybe jó körtefát lehet oltani.

MIÉRT IMADKOZZUNK?

(Adoma, lelki használatra)

Régi időkben élt a városban egy nagyon beteg matróna, aki könyörgött a Szentlélekhez, hadd gyógyuljon meg újra. A férje éppen

nem volt akkoriban odahaza, erre a templomba vitette magát és ott roppant ájtatossággal ekkép imádkozott: „Isten, add vissza az egészségetem.” És ahogy imádkozott, legott el is érte amit kért: frissen, egészségesen egyedül ment haza, holott addig a lábára sem tudott állni. Volt-e boldogabb nála? Amikor a férje hazajött, elébeszaladt vidáman és elmesélte neki, mi történt. A férfi azonban szerény volt és így szólt hozzá: „Jól van, asszony, örömmel látom, hogy meggyógyultál, mert mit is értem veled, amíg nyomorékul éltél a nyakamon? Gyakran elgondoltam, hogy soha többé nem gyógyulsz meg, sőt titokban azt kívántam, bár venne magához a mi Urunk Istenünk. De most már csak azt szeretném tudni, hogy amikor egészségért imádkoztál, ezt a feltételt is hozzáfűzted-e: ha lelkenek hasznát látom, akkor gyógyuljak meg?” Az asszony így felelt: „Nem.” A férfi ekkor így szólt: „Ostoba voltál! Menj még egyszer a templomba és ekképen kérd a mi Urunkat: Uram és Istenem, tartsd meg egészségbem a testemet, de csak akkor, ha nem válik lelkenek kárára.” Az asszony elment a templomba, úgy kért és könyörgött, ahogy a férje megparancsolta, de lám, a szüntelen imádság közben újra béna és nyomorék lett. Imígyen akarta Isten megmutatni, hogy ez a fehérsokk sokkal hasznosabb beteg, mint egészségesen, s Isten azért küldte rá a gonosz betegséget, hogy kordában tartsa és a megpróbáltatáson át engedelmesen vezesse magához a menyországba.

A RAVASZ PRÓKATOR: A HALAL

A hálátlan világ obsit-levelét ad a sebesült katonának, akinek átlőtték a karját és a lábát, hadd menjen vele koldulni ahová akar, — Krisztus Jézus azonban másként jutalmazza az érte kapott sebeinket. Az elnyűtt ingért az örök Birodalom bíborával fizet, az aprócska morzsákért az égi angyal-kenyérrel, a hideg verejtékért csodaédes szőlőtökével, a rossz kvártélyért isteni palotával.

Én csak egyet kérek tőletek, óvakodjatok a ravasz prókatortól, a haláltól. Ne sétifikáljatok sokáig a gyönyörök mezején, nehogy időnél hamarabb csípjen el benneteket. Mert ha a világ minden zsákmányát elnyeritek, de lelketek kárát valljátok, mi hasznotok marad akkor? Tanuljatok az elhalt hősök példájából, akik győzelmi babéraikból nem vihettek el többet, mint egy párnacihányi forgácsot, és akiket, bár a világ nem volt elegendő a számukra, most a szűk koporsó-szekrény zár magába. Hol van a fenségük? Hol van a megbecsülésük? Hol vannak a császári audienciák? Hol a darabontok, hol a muzsikuskok, hol Sámsonnak az ereje, Bábel művei? Hol a szépség pompája, a fejedelem hatalma?

Menj be a cinterembe, válassz ki egy koponyát a rakásból és tanácskozz azzal. Ó, ha egyik vagy másik beszélni tudna, nem így szólna-e hozzád és nem győzne-e meg? „Lám, keresztény lovag, én is olyan erős, olyan bölcs, olyan gazdag, olyan egészséges voltam, mint amilyen most te vagy, de a ravasz prókator, a halál, előbb tört rám, mint reméltem, én rám az asztalnál, a másokra az ágyban, a harmadikra utazás

közben, a negyedikre a templomban. Így csapta agyon a menykő Julius Hostiliust, így fulladt a vízbe Menander és Terentius; Aeschylust, a nagy filozófust, egy teknősbéka ütötte agyon, amit egy sas ejtett le a magasból; Baldust egy tyúki csipte meg, hogy beléhalt; Anakreon egy szőlőmagon fulladt meg, — rövid szóval hát: a halál, a ravasz prókátor, ezer módot talál, hogy fülön fogja az embert. Amikor Epaminondas thébai fejedelem valakit az örségen aludni látott, rögtön agyonszúrta a törével és azt mondta: „Úgy hagylak itt, ahogy rádtaláltam, s ezzel is megmutatom, hogy az álom a halál jelképe.“ Ragaszkodjatok az evangélista örök igazságához: virraszatok és imádkozzatok, mert nem tudjátok sem a napot, sem az órát“.

A VILAGRÓL

Vad ordas a világ, ám kevés báránybört cipel, azt lesi inkább, emberi lelket hogyan ragadhatna el.

Takács a világ, de annyi hegyes vetélővel dolgozik szerteszét, hogy sok ember megsérti rajt, sőt szét is veri a fejét.

Darázs a világ, mérges fullánkját sokan tapasztalták már, kik édes mézét kívánták.

Pázsit a világ, és mint a pázsit szép és zöld és vidám, az ember szívesen fekszik el benne, de „*latet anguis in herba*“, kígyó is rejtőzik abba, az a lelket halálra marja és bizony elragadja.

Víz a világ, a földön át szélesen, örömmel gázol, de el is tűnik hamar, akár a nyári zápor.

Felhő a világ, egyszer vidám, kedves és szép, ám fordulj egyet, s mindent elborít már a ború és sötét.

Vetőkocka a világ, kétszer mutat hatot, egyszer hármat, mégsem vár rád csak csalás és ötszörös gyalázat.

Féreg a világ, rágcsál és turkál mindeneket, biz a rossz lelkiismeret békén tőle nem lehet.

Viasz a világ, azt formálsz belőle, amit kívánsz, de nem vigasz, csak gyerekjáték az, eszterlánc.

Szél a világ, dobja az embert ide, oda, nem is csoda, ha köztük nem egy lesz ostoba.

Erdő a világ, szépsége, zöldje elenyész, mire az ember körülnéz, nem lát a vadon helyén csupán vadat,

Így csengjen hát össze négy szavad: *acél, darazsak, rossz társak és a világ:*

A darazsak könnyen szállnak,
hajlik az acél, mint az ág,
hazudoznak a rossz társak,
megcsal mindenkit a világ,

mert kedvesnek, állandónak mutatja magát s ebben van legnagyobb csalása.